

Unselde Lectures 2018: Patricia Churchlandová – Neurobiologie svědomí

Letos již po jedenácté hostilo malebné univerzitní městečko Tübingen účastníky každoročních *Unselde lectures*. Obecná idea tohoto projektu, jenž nese své jméno podle zakladatele jednoho z největších německých nakladatelství Surkham (které tento projekt podporuje), zdůrazňuje důležitost interdisciplinarity přístupu ke komplexním otázkám. Řečníci z různých oblastí výzkumu vedou kromě veřejné přednášky a kolokvia (veřejného dialogu s další známou osobností z oboru) letní školu s dvaceti vybranými studenty především doktorských programů nejrůznějších relevantních oborů. Organizátorům se daří zvát osobnosti skutečně světového formátu. Namátkou je možné zmínit jména jako Martha Nussbaum, António Damásio, Humberto Maturana, Frans de Waal nebo Charles Taylor.

V tomto roce přijela do Tübingenu ve dnech 4.–8. června Patricia Churchlandová, jedna z nejvýznamnějších proponentek neurofilozofie, a přednášela na téma Neurobiologie svědomí. Ve workshopech pro účastníky letní školy, stejně jako ve veřejných vystoupeních, vyprávěla především příběh vzniku morálky v průběhu evoluce. Ukazovala, jak zdánlivě nesouvisející evoluční vynálezy, jako teplokrevnost nebo vynález tepelného zpracování potravy, mohly hrát důležitou roli při vzniku pečujícího chování nebo skupinové spolupráce. Detailněji i více technicky byla rozebrána především funkce systému odměn v morálním chování nebo komplexita fenoménu agresivity. Pro zájemce mohu, myslím, prozradit, že prof. Churchlandová plánuje příští rok vydat knihu, ve které se čtenář může dozvědět mnoho podrobností.

Kromě tématu vzniku morálního jednání se dostalo také na obecnější otázky. Churchlandová vyjadřovala opakovaně svůj hluboký skepticismus vůči možnosti řešení morálních otázek, především vůči možnosti nalezení obecných univerzálních pravidel morálního jednání, pomocí tradičních metod morální filozofie. Na druhou stranu však Churchlandová neočekává, že nové vědecké poznatky povedou (či by měly vést) k nějaké revoluci v našem morálním jednání či uvažování. Konkrétně vyjádřila své pochybnosti vůči současným normativním projektům (především vůči návrhu Joshuy Greena), které jsou prezentovány jako založené na (neuro)vědeckých poznatcích.

Kromě prof. Churchlandové prezentovalo svoje originální projekty sedm účastníků letní školy. Na programu se objevily především příspěvky z oblasti behaviorálního a neurovědeckého výzkumu, konkrétně příspěvky o morálním jednání v kontextu virtuální reality, vlivu slov na naše bazální hodnoty, roli temporoparietálního spoje při morálním rozhodování, závislosti morálky na bazálních emocích a neadekvátnosti přiřazení „racionálních“ kognitivních procesů k utilitaristickým soudům. Na řadu se však dostala i více filozofická problematika – byl obhajován eliminativní materialismus a kritizován empirický konstruktivismus.

Také portfolio všech účastníků nabízelo podobnou pestrost. Většina účastníků měla své zázemí ve filozofickém prostředí, ale přijelo také několik „čistokrevných vědců“, kteří s filozofií nemají nic společného. Ve skupině panovala velmi příjemná, až rodinná atmosféra, což podporovalo otevřenost dotazů a přímočarost odpovědí prof. Churchlandové.

Bylo každopádně velmi inspirující setkat se s prof. Churchlandovou, milým člověkem, který má v akademické sféře značné úspěchy, a zároveň slyšet varování, abychom neměli přehnaná očekávání od filozofických či vědeckých poznatků. Nakonec, obohacující byla také konfrontace s pohledy účastníků s různým intelektuálním i geografickým zázemím. S touto pestrostí však mírně kontrastuje poněkud jednostranný přístup prof. Churchlandové k možnosti řešení filozofických problémů.

Každopádně si na jaře ověřte, zda příští rok náhodou nepřijede do relativně blízkého a překrásného Tübingenu právě Váš favorit.

Daniel Krchňák